

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podřízené pohledávky podle ust. § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona v judikatuře

Zákonem č. [31/2019](#) Sb. byla s účinností ode dne 01.06.2019 zavedena do ust. § 172 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon, v platném a účinném znění (dále jen „IZ nebo insolvenční zákon“) nová kategorie podřízených pohledávek pro případ, že je způsobem řešení úpadku oddlužení. Pro tento způsob řešení úpadku se za podřízené pohledávky považují s výjimkou pohledávek uvedených v § 170 také úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, a to ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.

Již v okamžiku, kdy předmětná novela insolvenčního zákona nabyla účinnosti, bylo zřejmé, že ona zavedená kategorie podřízených pohledávek, bude působit značné interpretační potíže.

Výkladem ust. § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona se poprvé zabýval Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28.04.2022, sp. zn. 29 ICdo 73/2020, v němž dovodil, že *úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, jsou ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku podřízenými pohledávkami ve smyslu označeného ustanovení i tehdy, jde-li o příslušenství pohledávky nebo o smluvní pokutu vzešlé z prodlení s úhradou veřejnoprávní pohledávky, včetně pohledávky z titulu dluhu na pojistném na veřejné zdravotní pojištění*. Nejvyšší soud dále zdůraznil obecnou zásadu konstantnosti pojmosloví v právním předpisu a vysvětlil, že pojmem obsaženým v ust. § 172 odst. 2 větě druhé IZ nelze dát jiný (širší) význam než ten, jenž stejným výrazům přiznával insolvenční zákon před účinností novely insolvenčního zákona, jejímž prostřednictvím se pravidlo v tomto ustanovení formulované stalo součástí insolvenčního zákona. V rozsudku ze dne 15.06.2022, sp. zn. 29 ICdo 74/2021, Nejvyšší soud doplnil, že *výčet podřízených pohledávek obsažených v ust. § 172 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona, je výčtem taxativním. Nejvyšší soud tak zamezil případným tendencím o rozšiřování výkladu příslušenství pohledávky a smluvních pokut, na které se dané ustanovení insolvenčního zákona vztahuje, a to zejména ve vztahu ke smluvním pokutám, které utvrzují jinou povinnost účastníka smlouvy, než je řádné hrazení sjednaných splátek*.

K závěrům rozsudku, sp. zn. 29 ICdo 73/2020, ze dne 28.04.2022, se Nejvyšší soud přihlásil rovněž ve svém rozsudku ze dne 19.07.2022, sp. zn. 29 ICdo 43/2021, kdy dovodil, že *je-li příslušenstvím daňové pohledávky úrok z prodlení, pak neexistuje žádný důvod, pro který by takové příslušenství nemohlo být podřízenou pohledávkou jen proto, že jde o příslušenství pohledávky veřejnoprávní*.

Nejvyšší soud ČR tedy ve své rozhodovací praxi vyloučil, že by se ust. § 172 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona vztahovalo pouze na pohledávky soukromoprávní a že by případné určení podřízenosti příslušenství pohledávky, potažmo smluvní pokuty, bylo vyloučeno u pohledávek, které jsou svým charakterem pohledávkami veřejnoprávními. Nejvyšší soud konstatuje, že v tomto ohledu by se jednalo o nepřipustný restriktivní výklad insolvenčního zákona, pokud by praxe připustila, aby se ust. § 172 odst. 2 věta druhá

insolvenčního zákona vztahovalo pouze na pohledávky soukromoprávní.

Interpretační problémy však mohou v praxi vznikat i v případě soukromoprávních pohledávek, a to například tehdy, pokud si smluvní strany sjednají ve smlouvě o úvěru, že se v určitý okamžik stane příslušenství součástí původní jistiny, a vznikne tak jistina nová. Na první pohled by se mohlo jevit, že takové ujednání nebude mít vliv na podřízenost daného příslušenství, kdy se nadále za „jistinu pohledávky k okamžiku jejího vzniku“, bude považovat ta původní jistina, tj. částka, která byla dlužníkovi poskytnuta. Odlišný názor však zaujal Nejvyšší soud ČR, a to v rozsudku ze dne 19.07.2022, sp. zn. 29 ICdo 8/2021. V tomto případě byla do insolvenčního řízení dlužníka přihlášená jistina pohledávky ze smlouvy o půjčce uzavřené mezi věřitelem a dlužníky dne 07.11.2007, která v době vzniku pohledávky činila 150.000 Kč (přihlášená byla nesplacená jistina ve výši 149.622 Kč). Dále byla přihlášená částka ve výši 134.020 Kč představující zákonný úrok z prodlení z nesplacené jistiny půjčky. Dále věřitel v insolvenčním řízení uplatnil pohledávku ve výši 128.951 Kč představující zákonný úrok z prodlení z nesplacené části (další) jistiny půjčky vzniklé kapitalizací smluvního úroku (tato další jistina byla do insolvenčního řízení přihlášená v částce 143.963 Kč). Účastníci závazkového právního vztahu si platně sjednali kapitalizaci v budoucnu vzniklých úroků z úvěru a dalšího příslušenství při prodlení dlužníků se splátkami. Vzhledem k tomu, že dlužníci schválený splátkový kalendář nedodrželi, vznikl věřiteli nárok na zaplacení celé nesplacené „původní“ jistiny včetně sjednaných úroků. Insolvenční správce popřel části pohledávek (ve výši 127.983 Kč a ve výši 128.951 Kč) co do pořadí s odkazem na ust. § 172 odst. 2 věta druhá IZ, a to s odůvodněním, že v době vzniku závazkového právního vztahu existovala jistina dluhu ve výši 150.000 Kč a ani případný vznik nové jistiny nemá na aplikaci ust. § 172 odst. 2 věta druhá IZ vliv.

Nejvyšší soud v předmětném rozsudku vyloučil, že by slova „jistina přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku“ mohla být interpretována jako „okamžik vzniku původního závazkového vztahu“. Zároveň konstatoval, že *neexistuje žádný rozumný důvod, pro který by pro účely posouzení, zda v této části jde o pohledávku podřízenou ve smyslu ust. § 172 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona, měl být zákonný úrok z prodlení poměřován s jinou jistinou než s tou, k níž se onen zákonný úrok z prodlení váže* (tj. s novou jistinou vzniklou kapitalizací smluvního úroku). Nejvyšší soud dovodil, že *jestliže v průběhu závazkového vztahu založeného smlouvou o půjčce vznikla vedle pohledávky představované půjčenou částkou i další pohledávka představovaná kapitalizovaným úrokem, jenž se v souladu s ujednáním smluvních stran stal novou jistinou (novou půjčkou), pak pro účely posouzení, zda a v jakém rozsahu je zákonný úrok z prodlení s úhradou nové jistiny (nové půjčky) podřízenou pohledávkou ve smyslu ust. § 172 odst. 2 věty druhé IZ, je určující výše nové jistiny (nové půjčky) v době jejího vzniku.*

Jinými slovy, Nejvyšší soud s konečnou platností vyložil, jak řešit situace, kdy na základě dohody účastníků smlouvy vznikne v průběhu trvání smluvního vztahu nová jistina, typicky tím, že úroky za splnění určitých podmínek přirostou k jistině, anebo jejich kapitalizací vznikne jistina úplně nová. Nejvyšší soud nepřipouští argumentaci teleologickým výkladem ust. § 172 odst. 2 věta druhá IZ, podle něhož by se kdykoliv v budoucnu mělo příslušenství poměřovat původní výší jistiny ke dni vzniku závazkového právního poměru, přestože se v budoucnu výše jistiny dohodou smluvních stran změní. Podle mého názoru poskytl Nejvyšší soud jakýsi návod pro věřitele, jakým způsobem upravit smluvní vztah tak, aby se vyhnuli aplikaci ust. § 172 odst. 2 věta druhá IZ.

JUDr. Veronika Suchomelová

[HSP Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)